

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Kraanvogel (*Grus grus*) A127

1. Status:

Vogelrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1981). Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De kraanvogel is geen vaste broedvogel in Nederland maar heeft in de jaren 2001-2006 met enkele paren in het Fochteloërveen genesteld. De dichtstbijzijnde vaste broedplaatsen liggen in Niedersachsen (Duitsland). De Europese populatie neemt in het westelijk deel van het verspreidingsgebied toe en bedraagt 52.000 – 81.000 paar.

Buiten moerasgebieden wordt gefoerageerd op akkers en grasland. De pleisterplaatsen in de trektijd bestaan uit drasse graslanden en akkers met oogstresten in de nabijheid van ondiepe, rustig gelegen plassen en meren die dienen als rust- en slaappleaats.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de kraanvogel in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' ongunstig, omdat de populatie nog niet helemaal hersteld is van een eerdere afname. De broedgebieden van de in de Europese Unie verblijvende kraanvogels liggen in Scandinavië, Finland en Noordoost-Europa. De Noordwest-Europese populatie overwintert op het Iberisch Schiereiland en in Frankrijk en Marokko. De hoofdtrekroute van de naar het zuiden trekkende vogels (ca. 75.000) loopt in een min of meer rechte lijn van Zuid-Zweden via Oost-Duitsland naar Zuid-Spanje. De aantallen kraanvogels die over Nederland vliegen zijn sterk wisselend. Meestal betreft het relatief kleine aantallen maar het aantal kan fors oplopen bij aanhoudende oostenwind. Hooguit 10% van de boven ons land doortrekkende kraanvogels komt daadwerkelijk in Nederland aan de grond, in de meeste jaren zijn dat veel minder. De betekenis van de Nederlandse pleisterplaatsen voor de kraanvogel is daarom beperkt. Naar schatting pleistert 1% van de Noordwest-Europese populatie in ons land.

3. Ecologische vereisten

Leefgebied: De kraanvogel verblijft in grootschalig open agrarisch gebied in de nabijheid van heide en hoogveengebieden. Kraanvogels zijn traditioneel in het gebruik van slaappleaatsen en voedselgebieden en gebruiken vaak jaren achtereenvolgende dezelfde locaties. De soort stelt rust op prijs en accepteert alleen een geringe mate van verstoring. Het voedselterrein bestaat vooral uit akkers met oogstresten van bijv. aardappelen of mais, en minder vaak uit grasland. De slaappleaatsen zijn ondiepe wateren in een deels open landschap met beschutting en rust, zoals bijv. vennen in heiden en ondiepe plassen in hoogveengebieden. Meestal leggen de kraanvogels in ons land enkele kilometer af tussen slaappleaats en voedselterrein. Vluchten over zeer lange afstanden tussen voedselgebieden en slaappleaatsen, zoals waar te nemen bij de najaarspleisterplaatsen in het oosten van Duitsland, zijn in ons land niet bekend.

Voedsel: Het voedsel van de kraanvogel is grotendeels plantaardig. Hij eet allerlei plantendelen, zoals oogstresten, worteldelen en zaden en daarnaast ook insecten.

Rust: De kraanvogel is extreem gevoelig voor elke vorm van menselijke verstoring, hetzij agrarische activiteiten en recreatie, hetzij laag vliegende vliegtuigen (ook 'ULVs') en helikopters. Grote delen van ons land zijn daardoor ongeschikt voor pleisterende kraanvogels. Door traditioneel gebruik en het pendelen tussen rust- en pleisterplaatsen is de soort kwetsbaar voor

veranderingen in landschap, inclusief plaatsing of verplaatsing van windturbines en hoogspanningsleidingen.

4. Huidig voorkomen

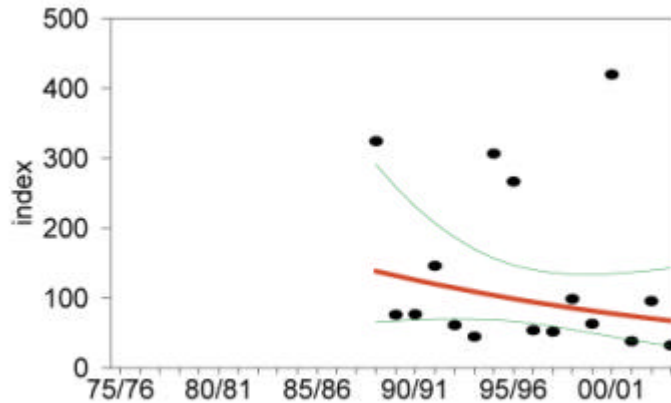
Het merendeel van de kraanvogels passeert ons land ten oosten van de lijn Almelo-Breda. De meeste kraanvogels vliegen alleen maar over en komen niet aan de grond. De soort gebruikt in ons land nog enkele traditionele pleisterplaatsen: Engbertsdijksvenen, Groote Peel en Strabrechtse Heide (vroeger waren het er meer).

Verspreidingskaart kraanvogel

5. Beoordeling landelijk gunstige staat van instandhouding

Trends in Nederland: Parallel aan de algemene toename van de Europese kraanvogelpopulatie is het aantal doortrekkers in ons land in de laatste vijftig jaar toegenomen. Het aantal doortrekkers in voor- en najaar vertoont daarbij wel grote schommelingen van jaar tot jaar. Het aantal vaste pleisterplaatsen van de kraanvogel in ons land is afgenomen en overnachting vindt meer versnipperd en kortstondiger plaats.

Aantalsontwikkeling kraanvogel

Recente ontwikkelingen: Sinds het ontstaan van een grote kraanvogelpleisterplaats in Noordoost-Frankrijk (Champagne, Lac du Der) komen er minder kraanvogels in Nederland aan de grond. Vanuit Rügen, een andere favoriete pleisterplaats op hun migratie naar het zuiden, kunnen de kraanvogels binnen één dag naar het Lac du Der vliegen.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: zeer ongunstig
Een aantal traditionele kraanvogelpleisterplaatsen in ons land is niet meer in gebruik. Dit betreft Maasduinen, Kampina, Mariapeel en Meinweg.

Beoordelingsaspect populatie: matig ongunstig
De aantallen van de kraanvogel in ons land lijken recentelijk af te nemen (in de getallen sinds 1988/89, dit is niet significant).

Beoordelingsaspect leefgebied: zeer ongunstig

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig
Belangrijkste beperkende factor wordt in de toekomst waarschijnlijk de achteruitgang van rust op de pleisterplaatsen, de hoogveen- of heidegebieden met omliggende foerageerterreinen.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 50 vogels (seizoensmaximum).

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling: Voor een gunstige staat van instandhouding van de populatie in ons land zijn tien jaarlijks gebruikte pleisterplaatsen vereist.

Oordeel: zeer ongunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	Ze er on gun stig	Ze er on gun stig
Populatie	Ma tig on gun stig	Ma tig on gun stig
Leefgebied	Ze er on gun stig	Ze er on gun stig
Toekomst	Gu nstig	Gu nstig
Eindoordeel	Ze er on gun stig	Ze er on gun stig

6. Bronnen

- Feenstra H. 2002. Kraanvogels *Grus grus* in het Fochteloërveen. Drentse Vogels 16: 10-21.
- Schreiber M. 2000. Windkraftanlagen als Störquellen für Gastvögel. In: Winkelbrandt A., Bless R., Herbert M., Kröger K., Merck T., Netz-Gerten B., Schiller J., Schubert S. & Schweppe-Kraft B. (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkraftanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Vergoossen W.G. 1982. Pleisterplaats-reservaten voor Kraanvogels een urgente zaak. Vogeljaar 30:327-328.
- Wessels H. 1983. De trek van de kraanvogel (*Grus grus*) in de jaren 1978-1982 over Nederland ten noorden van de Waal. Vogeljaar 31: 177-184.
- Wessels H. 1991. Kraanvogelpleisterplaatsen in Limburg in de jaren 1950-1990. Limburgse Vogels